

MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUS JA TYÖLLISTYMINEN KOTITYÖALALLE

Raija Keskitalo

Raila Kivimäki

Kehittämishankeraportti

Kesäkuu 2008

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Raija Keskitalo Raila Kivimäki	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 16+31 liitesivua	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUS JA TYÖLLISTYMINEN KOTITYÖALALLE		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Markku Kuukasjärvi		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankkeen tavoitteena oli tutkia maahanmuuttajien työllisyystilannetta ja heidän mahdollisuuttaan opiskella ja sijoittua kotipalvelutyöhön Keski-Suomessa. Tutkimusmenetelmäksi valittiin haastattelututkimus. Kehittämishankkeessa vertailtiin neljän opettajan ja kahden työnantajan kokemuksia maahanmuuttajaopiskelijoista. Haastattelujen tuloksena nousi esille maahanmuuttajien heikko kielitaito, joka haittaa sekä opiskelujen etenemistä, että sijoittumista työelämään kotityöpalvelualalle. Toimenpiteeksi ehdotamme selkokielisen opetusmateriaalin käyttöä opetuksessa, sekä selkokielen käyttöä työelämässä. Valmistimme Power Point esityksen: Selkokielen ABC, joka sisältää tarvittavat ”aakkoset” selkokielisen oppimateriaalin valmistusta varten. Sekä opettajat että työelämän edustajat korostivat maahanmuuttajien oikeaa asennetta sekä opiskeluun että työntekoon.		
Avainsanat (asiasanat) Selkokieli, kotityöpalvelut, maahanmuuttaja, asenne, puhtaanapito, oppiminen, koulutus, kotitaloustyö, ammattitutkinto		
Muut tiedot		

Author(s) Raija Keskitalo Raila Kivimäki	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 16+ 31	Language Finnish
	Confidential ☐ Until_____	
Title Immigrants education and possibilities to find a job at homework		
Degree Programme		
Tutor(s) Markku Kuukasjärvi		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the development project was to research employment situation of immigrants and their possibilities to study or to be placed to housework at Jyväskylä area.</p> <p>As a research method was chosen interview research. In the development project we were comparing experiences of immigrants between four teachers and between two employers.</p> <p>As the result of interviews we found out that immigrant's weak knowledge of Finnish-language has harmful effects in studying and finding a job at housework.</p> <p>We suggest that teachers should use very simple Finnish-language while teaching and also people at working life should use it. That is why we made a Power Point presentation: Alphabets of making simple Finnish teaching materials.</p> <p>Both teachers and employers appreciated immigrant's right attitude against studying and working.</p>		
Keywords <p>simple Finnish, housework, immigrant, attitude, cleaning service, learning, education, householdwork,</p>		
Miscellaneous		

Sisältö

1 JOHDANTO.....	2
2 HANKKEEN TARKOITUS, ONGELMAT JA MENETELMÄT.....	2
3 HISTORIA	4
4 KOTITYÖPALVELUJEN KASVUN SYITÄ.....	5
5 TUTKIMUKSIA KOTITYÖPALVELUISTA.....	6
5.1 Eurooppalainen tutkimus.....	6
5.2. Edelliseen tutkimukseen liittyvä Suomen maaraportti	8
5.2.1 Tutkimuksen tulokset.....	8
5.2.2 Toimenpide -ehdotuksia	8
6 HAASTATTELUT	9
6.1. Haastattelun kulku.....	10
6.1.1 Työvoimahallinnon virkailijoiden haastattelu	10
6.1.2 Opettajien haastattelu.....	12
6.1.3 Työelämän haastattelu	14
7 YHTEENVETO	16
8 LOPUKSI.....	16

1 JOHDANTO

Tämän kehittämishankkeen aiheen valintaan vaikutti oma opetusala ja -työ. Olemme molemmat kohdanneet käytännön työssämme ja kouluttajina työttömiä, kouluttamattomia, heikon kieli- ja ammattitaidon puutteen omaavia maahanmuuttajia. Aluksi ajattelimme kehittämishankkeessamme keskittyä siihen, miten em. ryhmät sijoittuvat kotouttamistoimenpiteiden jälkeen työelämään Keski-Suomessa.

Osoittautui kuitenkin oman työharjoittelun aikana, että opettaja kohtaa kielitaitoon ja kulttuuriin liittyviä ongelmia, jotka kuormittavat sekä opettajia että työharjoittelupaikkoja ja -ohjaajia.

Opettajilta ja kouluttajilta vaaditaan nykyään jatkuvasti yhä enemmän itsenäistä opetusmateriaalin tekoa ja sen päivittämistä. Käytännön opetustyössä kielitaidoltaan heikkojen tai heikosti kieltä ymmärtävien on vaikeaa omaksua hankalaa ja monimutkaista ammattisanastoa. Aloimme miettiä kehittämishanketta toiselta kannalta ja päätimme selvittää, onko omilla opetusaloillamme ns. selkokielistä, mukautettua ja sanastoltaan yleiskieltä helppolukuisempaa opetusmateriaalia tai ohjeita sen tekemiseen.

2 HANKKEEN TARKOITUS, ONGELMAT JA MENETELMÄT

Otamme **Kotityöpalvelujen** opetus- ja työkokemukset hankkeeseemme. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että ammattitutkintoon kuuluu meidän molempien ammattialoihin liittyviä osioita, alalla on työvoimapula ja tutkinnon suorittaneet sijoittuvat helposti työelämään. (Opetushallitus, 2005, 8.)

Ammattitutkinto sisältää seuraavat osiot:: Kotisiivouspalvelut, Kodin tekstiili- ja vaatehuoltopalvelut, Kodin ruokapalvelut, Avustamis- ja asiointipalvelut, Pihan- ja puutarhanhoitopalvelut, Kodin kunnostus- ja huoltopalvelu, Yrittäjyys kotityöpalvelualalla.

Kehittämishankkeemme on haastattelututkimus. Haastattelimme **Kotityöpalvelujen kouluttajia**, joilla on kokemuksia maahanmuuttajien kouluttamisesta ja **työnantajia ja yrityksiä**, jotka kyseisiä palveluja tarjoavat. Haastattelimme

myös kahta **Jyväskylän työvoimatoimiston virkailijaa**, jotka ovat erikoistuneet maahanmuuttajien kotouttamiseen ja koulutussuunnitteluun.

Hankkeemme merkitys omalle kehitymisellemme on ollut tärkeä. Harjaantumaton opetusmateriaalintekijä ei aina tule huomioineeksi asioita, joita tulee välttää, kun tekee materiaalia ryhmälle, jolla on vaikeuksia ymmärtää ja/tai lukea kieltä. Esim. maahanmuuttajalle jonka kielitaito on heikko.

Työmme pohjalta olemme tehneet PowerPoint -esityksen **Selkokielen ABC - ohjeita selkokielen materiaalin tekemiseen opettajille ja työssäoppisen ohjaajille**. Olemme koonneet siihen ydinasioita monipuolisesti erilaisista lähteistä.

Kuvio 1. Kehityshankkeemme kulku. Piiosta kotipalvelutyöntekijöihin, maahanmuuttajista alalle kielitaitoista työvoimaa, apua selkokielestä.

3 HISTORIA

Palveluspiiasta nykyaikaiseksi monipuoliseksi kotityöntekijäksi

Palveluspiikojen ja palkollisten pitkän historian voi aloittaa 1200 - luvulta, jolloin palkkapalvelus alkoi Ruotsin valtakunnassa yleistyä ja syrjäyttää orjien käytön. Orjuus kiellettiin Ruotsin valtakunnassa 1335. Palveluspakko astui voimaan 1500- ja 1600-luvuilla mikä tarkoitti, että kaikkien rahvaan miesten ja naisten, joilla ei ollut maata viljeltävänään, oli mentävä aatelin, porvareiden tai talonpoikien palvelukseen vuodeksi kerrallaan.

Palkkaussäännöissä määriteltiin palkollisen pestin pituus. Työaika ei määritely, vaan palkollisen edellytettiin olevan aina isäntänsä käytettävissä. Vuoden 1949 kotiapulaislain mukaan kotiapulaisen säännöllinen työaika, johon sisältyivät ruokailuajat, sai olla enintään kymmenen tuntia vuorokaudessa. Vielä 1950-luvulla helsinkiläisten perheenemäntien keskuudessa vallitsi käsitys, että palvelijan velvollisuutena oli tehdä työtä aina tarpeen mukaan. Palkaksi annettiin vaateparsia, rahaa tai luontaistuotteita. Vuoden 1922 työsopimuslaki kielsi sovitun rahapalkan korvaamisen tavaralla. Palkka voitiin kuitenkin sopia suoritettavaksi tavarana tai luonnossa.

Piikojen yleisyys ja käyttö olivat yhteydessä siihen, missä määrin naiset eri säädyissä osallistuivat perhetalouden vaatimiin töihin. Kartanoissa piikat esimerkiksi pesivät vaatteita, kuurasivat lattiaita, kynivät hanhia, keritsivät lampaita, kirnusivat voita ja tekivät ryynimakkaraita. Talonpoikaistaloissa he puolestaan hoitivat karjaa, suorittivat erilaisia taloustöitä ja osallistuivat heinän- ja elonkorjuuseen.

Osana 1900 -luvun alun poliittisia muutoksia uudistettiin alempia sosiaaliryhmiä koskevaa kielenkäyttöä. Piika-sanalla tilalle tuli 20-luvulla kotiapulainen. Uuden sanan takana oli uudentyyppinen kotiapulainen. Vuoden 1922 jälkeen kotiapulainen oli vapaa palkkatyöläinen, joka saattoi vaihtaa työnantajaa, kuten muutkin ja edetä tietoisesti urallaan keittäjiksi ja taloudenhoitajiksi. Toisen maailmansodan jälkeen palvelijalla oli pitkän päivätyön jälkeen vihdoinkin mahdollisuus itsenäiseen elämään omassa kodissa.

Palvelijat vapautuivat 1940 -luvulla teollisuuden palvelukseen. Äidit alkoivat hoitaa lapsiaan. Siivooja ja päiväapulainen saattoivat olla perheessä. Kotiapulaisten käyttö oli aivan tavallista 1960 -luvulla. Ulkopuolisten palkkaaminen kotitöihin oli harvinaista 1970- ja 1980- luvulla. Suomalainen hyvinvointimalli (kattavat julkiset palvelut ja tuloeroja tasoittava sosiaalipolitiikka) merkitsi ilmaisia tai edullisia palveluita käyttäjille.

Vakaan palkkatyön yhteiskunta päättyi Suomessa 1990 - luvun suurtyöttömyyteen. Työttömiksi jääneet naiset katsoivat ympärilleen löytääkseen uuden keinon hankkia leipänsä. Monet päätyivät kotitaloustöihin, mutta nykyajan uudet piikat eivät tarjoa itseään syksyisillä pestuumarkkinoilla, vaan myyvät mainoksissa työvoimansa joka päivä uudestaan.

Kotiapulaisesta aiheutuvien kulujen verovähennysoikeus toteutettiin nykyisin vallitsevaa yrittäjämallia suosien ensin vuonna 1997 kotitaloustyön väliaikaisena verotuksena ja vuodesta 2001 alkaen verotuksessa tehtävänä kotitalousvähennyksenä.

Millaisia työntekijöitä kotitaloustyöhön hakeutuvien naisten pitäisi nyky maailmassa olla? Sikäli kuin voimme päätellä niistä ominaisuuksista, joita siivoojiksi oppivien tyttöjen halutaan koulutuksen aikana sisäistävän, nykykotien palvelijoilta edellytetään aivan samoja ominaisuuksia kuin entisajan ihannepiioilta. Hänen on oltava täsmällinen, rehellinen, luotettava, vastuuntuntoinen, ahkera, työteliäs, tehokas, sisukas, sitkeä, kuuliainen, itsenäinen ja joustava. (Rahikainen, 2006. 7-31)

4 KOTITYÖPALVELUJEN KASVUN SYITÄ

Lehdissä ja muissa viestintävälineissä on paljon puhuttu siitä, miten tulevaisuudessa kotiin ostettavien palvelujen ja niitä tarjoavien yritysten määrä tulee kasvamaan. Erilaisia kotityöpalveluja jo ostetaan, ja ostopalveluiden osuus tulee koko ajan kasvamaan.

Tähän vaikuttavat tutkimusten mukaan ainakin seuraavat asiat

- eläkeläisten määrän lisääntyminen, sotien jälkeiset suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle
- ”omat paluumuuttajat”, jotka ovat muuttaneet aikanaan mm. Ruotsiin
- varallisuus on lisääntynyt
- ansiotuloverotuksessa voi tehdä kotona teetetystä työstä kotitalousvähennyksen
  - kotitalousvähennys on 60 % kustannuksista 2300 euroon asti, omavastuu on 100 euroa
  - puolisoilla vähennys on yhteensä 4 600 €
  - huomiotavaa on, että kotitalousvähennys myönnetään ainoastaan luonnolliselle henkilölle, kuolinpesä voi tehdä vähennyksen vain henkilön kuolinvuotena (Veronmaksajain Keskusliitto 4.6.2008)
  - verotus muokkaa arvomaailmaa, kotityöpalveluiden ostosta on tullut yleisesti hyväksyttävää (Taloussanomat. 2007, 14).
  - avun tarve on kasvava lapsi- ja monikkoperheillä (uutiset YLE 2008).
  - apu arkisiin askareisiin, kuten siivous ja pyykinpesu
- palveluja tarjoavien yritysten määrän lisääntyminen

5 TUTKIMUKSIA KOTITYÖPALVELUISTA

5.1 Eurooppalainen tutkimus

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön tutkimushanke työllistymisen edistämisestä kotityöpalvelujen alalla.

Tulokset perustuvat kahdeksassa jäsenvaltiossa (Saksa, Ranska, Italia, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta) tehtyyn tutkimukseen.

Tutkimuksen tärkeimmät havainnot

- palvelujen ja työpaikkojen määrä kotityöpalvelujen alalla on lisääntynyt, mutta kehitys ei ole tasaista eri palvelutyyppejä tarkasteltaessa, eikä se koske samalla tavalla kaikkia maita
- lastenhoito ja ruokapalvelut ovat kaksi eniten kasvanutta osa-aluetta, mutta myös vanhustenhoito ja kotitalouksien puhtaanapitopalvelut ovat lisääntyneet useissa maissa.
- monet kotityöpalveluihin sijoittuvat työpaikat ovat yhä laittomia
- vaikka kotityöpalvelujen saatavuus on viime aikoina parantunut, näihin palveluihin kohdistuu vieläkin suuri tyydyttämätön tarve, joka kasvaa edelleen yhteiskunnallisen ja väestörakenteellisen kehityksen ansiosta
- palvelujen hinta estää piilokysynnän muuntamisen todelliseksi kysynnäksi
- alan kehitystä jarruttaa joukko kulttuurisia esteitä: koti- ja hoitotyön teettämistä ulkopuolisilla ei vielä hyväksytä maailmanlaajuisesti
- yksityisten voittoa tavoittelevien tahojen osallistuminen kotityöpalvelujen tuottamiseen on vielä rajoittunutta
- osa-aikainen työnteko on hyvin yleistä kotityöpalveluissa: koska tuntipalkat ovat alhaiset, työntekijät ovat taipuvaisia pitämään tällaista työmuotoa pikemminkin rajoitettuna kuin vapaana valintana
- koordinointi- ja hallintotehtävissä on jonkin verran urakehityksen mahdollisuuksia; kokemukset yhteiskunnallisista yrityksistä vaikuttavat erityisen lupaavilta tässä suhteessa
- kotityöpalveluissa työskenteleminen ei aiheuta sen enempää vaikeuksia yhdistää työ- ja perhe-elämä kuin työskentely muillakaan aloilla
- tasavertaisia mahdollisuuksia koskevassa politiikassa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota siihen, miten miehiä voitaisiin houkutella kotityöpalvelujen alalle.

Tutkimuksen mukaan kotityöpalvelujen tarpeen kasvu johtuu esimerkiksi seuraavanlaisista yhteiskunnallis-kulttuurisista ja taloudellisista muutoksista

- naisten siirtyminen työmarkkinoille sankoin joukoin
- väestön vanheneminen
- perhe- ja kotitaloustyyppien muuttuminen

- entistä yksilökeskeisemmät kulutustottumukset ja elämäntavat
- entistä korkeampaa elämänlaatua koskevat odotukset

(Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2002. Viitattu 18.05.2008)

5.2. Edelliseen tutkimukseen liittyvä Suomen maaraportti

Suomen maaraportin ovat tehneet Euroopan raportin pohjalta tutkija Tuija Härkki, dosentti Anu Raijas ja tutkija Kaisa Kauppinen. Suomessa aikuisikäisistä naisista jopa 70 prosenttia osallistuu työelämään ja Suomen väestö vanhenee EU:n ennätysvauhtia. Hyvinvointijärjestelmämme on toistaiseksi pystynyt tarjoamaan monipuolisia palveluja kansalaisille, mutta tulevaisuudessa julkiset varat eivät tule riittämään entisen kaltaiseen sosiaalipalvelujen tuottamiseen.

5.2.1 Tutkimuksen tulokset

Eurooppalainen ja Suomalainen tutkimus sisälsivät joitakin eroja, mutta toisaalta niistä löytyi paljon yhteistäkin. Erona moneen muuhun Euroopan maahan on naisten runsaslukuinen osallistuminen työelämään.

- kotona selviytymistä tukevista palveluista jää tyydyttämättä jopa puolet
- työssäkäyvät, nuoret, pikkulasten vanhemmat ovat ensimmäisenä omaksumassa ostopalvelujen käytön. Kunnallista apua on ollut jo pidempään erittäin vaikea saada tilapäisavuksi ”normaalin” perheen kotitöiden tekemiseen. Kodeissa jää paljon työtä tekemättä, etenkin siivoustyötä
- kotityöpalvelualalle olisi lähiaikoina mahdollista työllistää 15 000 ihmistä

5.2.2 Toimenpide -ehdotuksia

Tutkijoiden loppupäätelmistä syntyivät seuraavanlaiset parannusehdotukset:

- kotityöpalveluiden tuotteistaminen
- kotityöpalvelualalle järjestetään täsmäkoulutusta
- kotityöpalvelun työmenetelmiä aletaan kehittää

- muutoksia kotityöpalveluiden verotukseen

(Kodin palvelut: kunnallisesti, yksityisesti ja yhteistyössä. Viitattu 18.05.08.)

Tutkija Taija Härkki on tutkinut kodin palveluiden ostoa. Hän on ollut mukana kehittämässä Palveluja Kotiin -passia, jolla pyritään auttamaan kuluttajaa päätöksenteossa. Se on tuotosta ELIAS.fi-tietosilta -osahankkeesta.

Palveluja Kotiin -passilla varmistetaan vastuullisuus, asiakaslähtöisyys ja neuvonnallisuus kodin palveluprosessissa. Sitä kehittävät ja toteuttavat kuluttaja ja kotitalousalan ammattilaiset. Passia on testattu Turun aikuiskoulutuskeskuksen ja Helsingin Diakoniaopiston kanssa. Koordinoivana tahona toimii ELIAS.fi nettitori. (Taura-Jokinen 2007, 22.)

6 HAASTATTELUT

Kehittämishankkeemme tarkoituksena oli aluksi selvittää, miten kieli- ja ammattitaidoiltaan heikot, eri syistä maahan tulleet maahanmuuttajat sijoittuvat kotouttamistoimenpiteiden jälkeen koulutukseen tai työelämään Keski-Suomessa.

Tutkimuksen pohjana on kvalitatiivinen tutkimus. Teimme haastattelulomakkeet **työvoimatoimihallinnon** edustajille Jyväskylässä (liite 2), **koulutusalan edustajille** (liite 3), jotka kouluttavat palvelualoilla sekä **yriyksille** (liite 4), jotka työllistävät ja tuottavat palveluita. Haastateltaviin otimme yhteyttä henkilökohtaisesti. Oppilaitoksen edustajille kerroimme siitä sähköpostin välityksellä, työvoimahallinnon edustajan kanssa kävimme sopimassa haastatteluajan, ja yrityksen edustajiin otimme yhteyttä sekä puhelimitse että sähköpostilla. Otosta pidämme riittävänä, koska alue on Keski-Suomi ja Jyväskylän työvoimapiirin alueeseen kuuluu kymmenen kuntaa. Teimme jokaiselle ryhmälle oman haastattelulomakkeen.

Työvoimahallinnon edustajat tietävät työllisyystilanteen, mitä tukitoimia kotouttamislaki tarjoaa ja mitä velvollisuuksia vastaavasti maahanmuuttajalla on, kun hän kuuluu näiden palveluiden piiriin. Varasimme ajan kahdelle työvoimatoimiston virkailijalle.

Kouluttajilla ja opettajilla on käytännön tieto siitä, miten koulutus on onnistunut, sen vastaavuudesta ja mahdollista ongelmista. Haastateltaviin kuului neljä puhdistuspalvelualan opettajaa ja yksi ravitsemusalan opettaja.

Elinkeinoelämästä valitsimme kaksi yritystä, jotka tuottavat kaikkia kotityöpalveluihin liittyviä palveluita. Heidän laaja-alainen näkemyksensä osaamisesta, osaamistarpeista ja myös koulutuksen vastaavuudesta on verkostoitumisen tärkeä osa. Se on yhteistyötä oppilaitosten ja työvoimaviranomaisten kanssa.

6.1. Haastattelun kulku

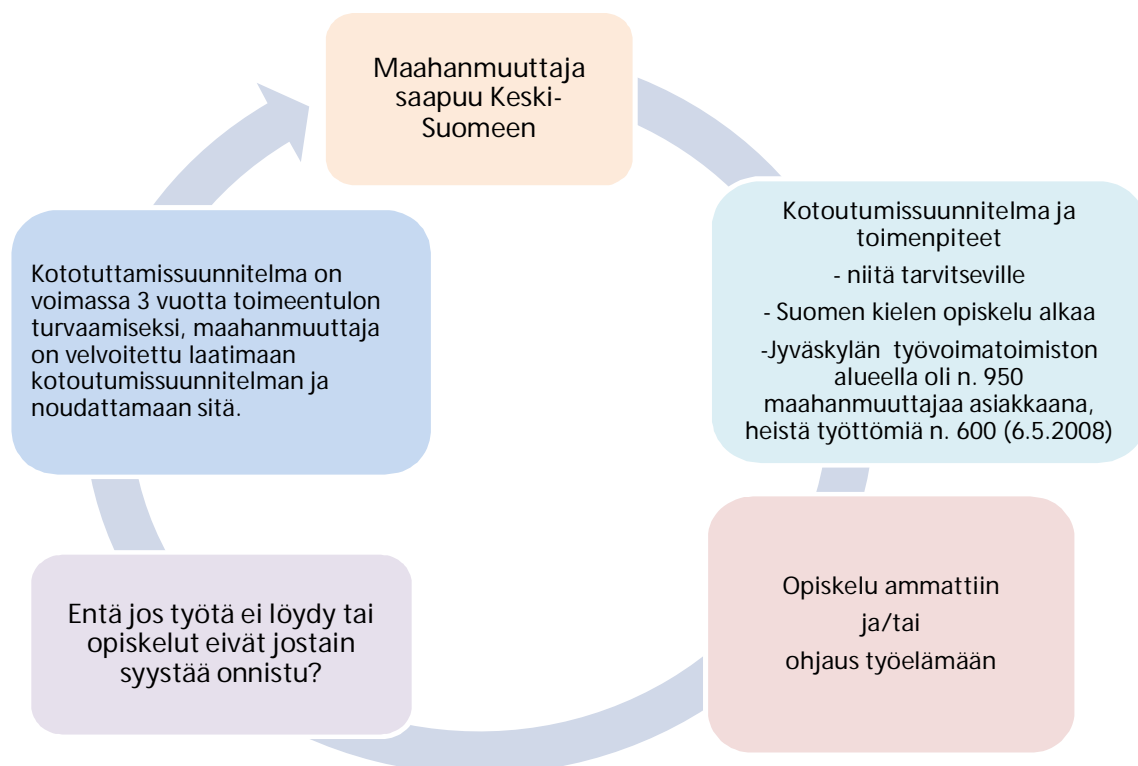
6.1.1 Työvoimahallinnon virkailijoiden haastattelu

Kävimme 6. toukokuuta 2008 Jyväskylän työvoimatoimistossa haastattelemassa kahta työvoimaohjaajaa, joista toinen on erityisesti perehtynyt maahanmuuttajien koulutus- ja työllistämisasioihin ja toinen puhdistuspalvelualalle. Halusimme selvittää järjestetäänkö työvoimavaroilla kotityöpalvelualan koulutusta maahanmuuttajille. Esimerkiksi vuonna 2004 järjestettiin puhdistuspalvelualan perustutkintoon johtava koulutus maahanmuuttajille. Muutama opiskelija jatkoi laitoshuoltajalinjalle, ja he ovat antaneet osatutkintonaikaa. Suunnitteilla on myös ensi syksynä järjestää vastaavanlaista koulutusta.

Jyväskylän työvoimatoimistolla on asiakkaina noin 950 maahanmuuttajaa jotka ovat noin 90 eri maasta. Kolmasosa heistä on kotoisin Venäjältä, mikä on samassa suhteessa maan keskitasoon. Kun Jyväskylän työvoimatoimiston alueelle tulee maahanmuuttaja, aloitetaan ensimmäisenä kotouttamistoimenpiteet. Tätä edellyttävät kotouttamislaki ja -asetus. Kotouttamisohjelman tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Työvoimatoimisto osaa erilaisia koulutuksia.

Suomalaiset laitoshuoltajat haluavat ja sijoittuvat hyvin työhön julkiselle sektorille, joten yksityisellä puolella on työpaikkoja tarjolla. Maahanmuuttajien työvoimaohjaaja oli sitä mieltä, että maahanmuuttajilla olisi hyvät mahdollisuudet sijoittua kotityöpalvelualalle. Tosin hän myönsi, että Jyväskylässä on ainakin yksi isohko siivousalan yritys joka ei palkkaa maahanmuuttajia, ei ainakaan Venäjältä tulleita.

Seuraavan kuvion olemme laatineet työvoimahallinnon virkailijoiden henkilökohtaisten haastattelujen pohjalta, se esittää maahanmuuttajan matkaa kotoutumisesta työelämään. On kuitenkin huomattava, että luvut elävät koko ajan jonkin verran.

Kuvio 2. Maahanmuuttajan matka kotoutumisesta työelämään.

Maahanmuuttajiin perehtynyt työvoimaohjaaja oli pohtinut myös maahanmuuttajien sijoittumista kotityöpalveluyrityksiin tai yrittäjiksi. Hän totesi, että työikäiset maahanmuuttajat ovat tuoneet mukanaan myös muita omaisiaan, kuten vanhempansa. Tarvetta tulee olemaan samasta kulttuurista lähteneille työnteekijöille siinä vaiheessa, kun omaiset ikääntyvät ja tarvitsevat ulkopuolista apua. Ikäihmisten suomen kielen taito on verrattain heikko ja erilaisten sairauksien vuoksi saattaa uusi kieli unohtua, joten heille on tärkeää kommunikoida heidän omalla äidinkielellään.

6.1.2 Opettajien haastattelu

Haastattelu lähetettiin viidelle opettajalle sähköpostitse. Vastaukset pyysimme palauttamaan samalla tavalla. Neljältä saimme vastaukset. Teimme vastauksista yhteenvedon siten, että ensin asetimme vastaukset kysymysten viereen, jolloin saimme niistä helposti käsityksen.

Kysymyksemme olivat myös hyvin lyhyitä ja ehkä jopa ohjaaviakin. Kuitenkin sieltä nousi esiin muutama ydinasia

- opettajille oli tuttua maahanmuuttajien opetus
- kansalaisuudella oli merkitystä mm. työssäoppimispaikkaa hankittaessa (ennakkoluulot kulttuuria kohtaan)
- kielitaidon merkityksen jokainen nosti esiin esteenä oppimiselle ja työssäoppimispaikan löytämiselle
- selkokielen materiaalin puute tai sen tekemiseen liittyvää ohjeistusta kaivattiin

6.1.2.1 Kysymykset ja vastaukset opettajilta

Kysymykset	A	B	C	D
1. Onko sinulla ollut maahanmuuttajia opiskelijoina?	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
2. Kuinka monta? (tällä hetkellä)	2	20	19	13
3. Mistä maista he ovat?	Venäjä, Thaimaa, Vietnamlainen	Venäjä, Thaimaa	Venäjä, Thaimaa	Venäjä, Thaimaa, Afganistan
4. Onko maahanmuuttajilla enemmän keskeytyksiä?	Ei	Ei	Ei	Ei
5. Löytyykö maahanmuuttajille helposti työssäoppimispaikkoja?	Kyllä	Kyllä	Kyllä	–
6. Onko jokin erityinen syy, mihin työnantajat kiinnittävät huomiota ottaessaan maahanmuuttajan?	Maahanmuuttajan kansallisuuden (siihen, ovatko venäläisiä)	Joskus karastavat venäläisiä	Ei	Ei
7. Olisiko erityistä tarvetta kouluttaa maahanmuuttajia kotityöpalvelualalle?	Ei, koska vaaditaan hyvää kielitaitoa	Kyllä, mutta pitäisi lisätä kieli- ja kulttuuriopintoja	Ei, luulen, että ihmiset eivät halua ulkomalaisia kotiin siivoamaan	Kyllä, mutta lisää kieliopintoja

8. Oletko käyttänyt selkokielistä materiaalia opetuksessa?	En	Kyllä	Kyllä, teen itse	Kyllä, teen itse
9. Helpottaisiko opetusta, jos olisi ohjeistus selkokielisten materiaalin tekoon?	Helpottaisi huomattavasti	Kyllä, mutta saisi olla mieluiten valmista materiaalia	On jo olemassa	Kyllä, varsinkin sellaisille, joilla on vähän kokemusta
10. Oletko seurannut maahanmuuttajan sijoittumista työelämään?	Kyllä, hyvin on löytynyt ainakin sijaisuuksia	Satunnaisesti	En varsinaisesti	En juurikaan

Taulukko 1. Opettajien haastattelu.

6.1.3 Työelämän haastattelu

Otimme yhteyttä työelämäneustajiin ja kerroimme haastattelusta ja sovimme ajan. Toimitimme heille haastattelun etukäteen tutustumista varten, koska heillä ei yleensä ole kovin paljon ylimääräistä aikaa. Oma aikamme oli myös rajallinen.

Vastaukset olivat heidän kohdallaan hyvin yhteneväiset. Molemmat yritykset ovat valmiit ottamaan maahanmuuttajia työssäoppimaan ja työhön, mutta kieli-taito on useimpien esteenä. Suomenkielentaito on heikko ja monet eivät osaa edes englantia. Negatiivisena asiana keskustelussa tuli esiin myös se seikka, että joskus kotityöpalvelun työpaikat ovat maahanmuuttajille ns. ”läpikulku paikkoja”. Kun opitaan kieli ja maan tavat, niin siirrytään muuhun työhön.

Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	A	B
1. Onko yrityksessänne työssä maahanmuuttajia?	Kyllä	Kyllä
2. Jos vastasitte Ei, niin palkkaisitteko maahanmuuttajia?	—	—
3. Onko maahanmuuttajia hakenut yritykseenne työhön?	Kyllä	Kyllä
4. Onko yrityksessänne ollut maahanmuuttajia työssäoppimassa?	Kyllä	Kyllä
5. Luuletteko, että maahanmuuttajista olisi helpotusta alan työvoimapulaan.	Kyllä, jos oppivat suomea riittävästi	Kyllä, jos osaavat suomea
6. Onko koulutus mielestänne riittävää kotityöalalla?	Ei	Ei
7. Onko kansainvälistyvässä Hämeessä/Keski-Suomessa tarvetta kielitaitoisille kotityöpalvelutyöntekijöille?	Kyllä, nimenomaan suomen ja englannin kielentaitoisille	Kyllä, suomea olisi osattava
8. Luuletteko, että palvelujanne ostavalle asiakkaalle ammattitaito on tärkein asia, ei työntekijän kansallisuus?	Kyllä, mutta pitää osata kieltä	Kyllä, mutta suomea olisi osattava puhua

Taulukko 2. Työelämän edustajien haastattelu.

7 YHTEENVETO

Kaikki vastaajat suhtautuivat myönteisesti maahanmuuttajiin. Heitä pidettiin innostuneina opiskelijoina ja työntekijöinä. Yhteiseksi ongelmaksi vastaajat nimesivät maahanmuuttajien heikon kielitaidon. Heikko kielitaito, monimutkaiset ja epäselvät ohjeistukset voivat aiheuttaa vaaraa sekä työturvallisuudelle, asiakkaalle että henkiselle hyvinvoinnille. Monilla on vaikeuksia sekä opiskelussa että työelämään sijoittumisessa. Työelämän edustajat toivat myös esiin kulttuurien eroavaisuudet. Ne voivat tuoda yllättäviä tilanteita opinto- tai työpäivän aikana. (Esim. kulttuuri, uskonto, pukeutuminen ja hygieniakäsitykset.) Sopeutuminen suomalaiseen työaikaan ja -kulttuuriin koettiin joidenkin kohdalla ongelmalliseksi.

Samantyyppisiä kokemuksia on myös minulla, Raija Keskitalolla, työharjoittelualjalta.

Harjoittelupaikastani he eivät valmistuneet ammattiin. Työvoimatoimiston henkilökunta kertoikin, että heidät ohjataan usein tähän kouluun, koska se auttaa maahanmuuttajanaisia **kotoutumisessa**. He **oppivat kulttuurimme pelisääntöjä ja lisää suomen kieltä**.

Opiskelijoiden **kielitaito vaihteli** melkoisesti ja olikin todella hyvää onnea, että opiskelijoiden joukossa oli kohtalaisesti suomea puhuva nuori nainen joka pystyi tulkkamaan kahta vanhempaa opiskelijaa. Siitä oli apua sekä näille opiskelijoille, opettajalle että hänelle itselleen. Myös muiden opiskelijoiden kohdalla havaitsin, että ne jotka paremmin ymmärsivät kieltä, auttoivat heikompa.

8 LOPUKSI

Kehittämishankkeemme tulos vahvisti käsitystämme opettajien, työssäoppimisen ohjaajien ja maahanmuuttajien tarpeesta saada **selkokielistä** opetus- ja oppimismateriaalia. Jonkin verran sitä on tarjolla, mutta kaikki eivät tunnu tietävän edes niistä. Olisiko aihetta yrittää parantaa tiedonkulkua? Opettajat tuskailevat opettamisen ja oppimateriaalin teon vaikeutta kun eivät tiedä, että sitä on jo jonkin verran olemassa.

Tuloksien perusteella lähdimme työstämään **selkokieleistä ohjeistusta** opettajille oppimateriaalin teon tueksi ja työssäoppimisen ohjaajille ohjaamisen työvälineeksi. Materiaalin olemme tehneet niin, että se olisi myös **selkokielellistä** luettavaa.

LÄHTEET

Eronen, A. 2007. Toimitusjohtaja, SOL Oy. Taloussanomat 16.1.2007, 14

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2002. Viitattu 18.5.2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2001/02/fi/i/ef010251.pdf> Viitattu 18.5.2008

Kodin palvelut: kunnallisesti, yksityisesti ja yhteistyössä. Suomen maaraportti T. Härkki, University of Helsinki, K. Kauppinen, Institute of Occupational Health, A. Raijas, University of Helsinki

<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2000/107/fi/1/ef100107fi.pdf>

Viitattu 18.5.08

Kotityöpalvelujen ammattitutkinto. 2005, 8. Opetushallitus

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2004. Opi ja ohjaa. 4. uudistettu painos. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Rahikainen, M. 2006. Kadonneen työn jäljillä. Teoksessa Työteliäs ja uskollinen, naiset piikoina ja palvelijoina keskiajalta nykypäivään. M. Rahikainen & K. Vainio-Korhonen (toim.) Jyväskylä: Gummerus, 7-31.

Taura-Jokinen, E. 2007. Tutkinto ja passi varmistavat palvelun laatua. Pirkanmaan Sanomat, 15.11.2007. 22

Uutiset, YLE. 2008. 19.5.2008

www.veronmaksajainkeskusliitto.fi Viitattu 31.5.2008.

LIITTEET

Liite 1. Sanasto/Käsitteet

Liite 2. Työvoimatoimiston kysymykset

Liite 3. Kysymykset opettajille kotiyöpalveluista ja maahanmuuttajien sijoittumisesta

Liite 4. Kysymykset puhdistuspalveluja tuottaville yrityksille

Liite 5. PowerPoint - esitys kuvina

SANASTO/KÄSITTEET

- Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia eri syistä maahan muuttaneita henkilöitä.

- Maahanmuuttajataustainen, mmt

Maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ovat mm. pakolaiset, siirtolaiset, paluumuuttajat ja muut ulkomaalaiset sekä turvapaikanhakijat.

- Pakolainen

YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi.

- Kiintiöpakolainen

on henkilö, jolla on YK:N pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion päättämän pakolaiskiintiön puitteissa.

- Turvapaikanhakija

on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta.

- Paluumuuttaja

on ulkosuomalainen, joka on pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen.

- Työperäinen maahanmuutto

maahanmuuton ensisijaisena syynä on työskentely toisessa maassa. Suomi tukee työperäistä maahanmuuttoa täydentämään suomalaista työvoimaa.

- Kotoutuminen

prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Kotoutuminen edellyttää myös sopeutumista/muutosta sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä. (Opiskelumateriaalia Leppänen T. 18.4.2008)

- Selkokieli

.Selkokeskuksen selkokielen määritelmä 2001

Selkokieli on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja/ tai ymmärtää yleiskieltä. (Viitattu 7.05.2008.

<http://www.papunet.fi>)

- Kulttuurisensitiivisyys

Kulttuurisensitiivisyydellä kotipalvelutyössä tarkoitetaan oikeanlaista asennoitumista vieraan kulttuurin kohtaamiseen. Asiakkaan kulttuuria ei tarvitse tuntea perin juurin, mutta silti voidaan käyttäytyä inhimillisesti ja hyvää mieltä tuottaen. Tärkeämpää kuin tietää yksityiskohtia eri kulttuureista, on halu auttaa ja kunnioittaa toisia. Oikean asenteen lisäksi hyvistä kommunikaatiotaidoista on hyötyä. (Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T., Välimäki, P., 2005)

Kysymykset työvoimatoimistolle

1. Paljonko työttömiä maahanmuuttajia on Jyväskylän työvoimapiirin alueella ?
2. Mistä maista he ovat lähtöisin?
3. Onko kokemustesi mukaan opintojen keskeytyksiä ollut enemmän kuin muilla ("suomalaisilla") opiskelijoilla?
4. Millaisia toimenpiteitä työvoimahallinnon on lain mukaan tehtävä työnhakijan kanssa?
5. Miten he ovat kiinnostuneet kouluttautumisesta?
6. Olisiko mielestänne tarvetta erilliselle kotityöpalvelujen koulutukselle maahanmuuttajille? Jos, niin minkä pituinen koulutus olisi sopiva?
7. Ovatko oppilaitokset kyselleet kauttanne maahanmuuttajille opetusmateriaalia?
8. Millaista yhteistyötä teette oppilaitosten kanssa?
9. Muuta?

LIITE 3**Kysymyksiä opettajille kotityöpalveluista ja maahanmuuttajien sijoittumisesta sekä koulutukseen että alalle**

1. Onko oppilaitoksessanne/sinulla ollut maahanmuuttajia opiskelijoina?
2. Kuinka monta? Ja miten aikaisemmin?
3. Mistä maista he ovat lähtöisin?
4. Onko kokemustesi mukaan opintojen keskeytyksiä ollut enemmän kuin muilla ("suomalaisilla") opiskelijoilla?
5. Löydätkö työssäoppimispaikat helposti maahanmuuttaja-opiskelijoille?
6. Onko jokin erityinen syy, mihin työnantajat kiinnittävät huomiota, kun otavat työssäoppijan?
7. Olisiko mielestäsi tarvetta erilliselle kotityöpalvelujen koulutukselle maahanmuuttajille? Jos, niin minkä pituinen koulutus olisi sopiva?
8. Oletko käyttänyt selkokielistä materiaalia opetuksessa?
9. Helpottaisiko opetusta, jos olisi ohjeistus selkokielisten opetusmateriaalin tuottamisesta?
10. Jos koulutuksissanne on ollut maahanmuuttajia, niin oletko seurannut, miten he ovat sijoittuneet koulutuksen jälkeen työelämään?

Kysymyksiä puhdistuspalveluja tuottavalle yritykselle

	Kyllä	Ei
1. Onko yrityksessänne työssä maahanmuuttajia?	K	E
2. Jos vastasitte ei edelliseen kysymykseen niin palkkaisitteko maahanmuuttajia työhön?	K	E
3. Onko maahanmuuttajia hakenut yritykses- tänne työtä?	K	E
4. Onko yrityksessänne ollut maahanmuuttajia työssä oppimassa?	K	E
5. Luuletteko, että maahanmuuttajista olisi helpotusta alan työvoimapulaan?	K	E
6. Onko koulutus mielestänne riittävää kotityöpalvelualalle?	K	E
7. Onko kansainvälistyvässä Hämeessä/Keski-Suomessa tarvetta kielitaitoisille kotityöpalvelutyöntekijöille?	K	E
8. Luuletteko, että palvelujanne ostavalle asiakkaalle ammattitaito on tärkein asia, ei työntekijän kansallisuus?	K	E

KIITOS VASTAUKSESTANNE !

SELKOKIELEN ABC VERKOSSA

Raija Kesitalo
Raila Kivimäki

SELKOKIELI

- on mukautettu
  - Sisällöltään
    - sanastoltaan ja
    - rakenteeltaan yleiskieltä
    - luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi
- on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja/tai ymmärtää yleiskieltä

SELKOKIELEN TAVOITTEENA

- on yhdistää
  - suomenkielen oppiminen
  - ammatillisen sisällön ymmärtäminen ja oppiminen.

SELKOKIELISEN OPPIMATERIAALIN PERIAATTEET

- KIINNITÄ HUOMIOTA
  - otsikkoon
  - sisältöön
  - sanastoon
  - sanalistoihin
  - rakenteisiin
  - tekstikokonaisuuteen
  - havainnollistamiseen, tyyliin ja määrään

OTSIKKO JA SISÄLTÖ

- otsikon tulee olla asiaa esittelevä ja siihen johdettava
- siirrytään helposta asiasta vaikeampaan
- mahdollisimman looginen esitysjärjestys
  - esim. keiton valmistus (borssi –keitto)

– raaka-aineet

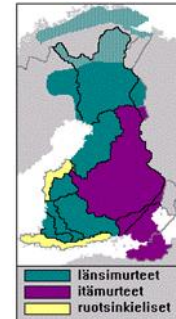
lopputuote

SANASTO

- pyritään käyttämään yleiskielestä tuttuja sanoja
  - pitkiä ja murre -sanoja vältetään
- tukee asian merkitystä
- helpottaa ja nopeuttaa tekstin lukemista
- auttaa oppijaa huomioimaan uudet sanat

SANALISTAT

- Ammatin kannalta tärkeät sanat valmiina listoina, joista niitä on helppo opiskella

- esimerkkejä
  - 1.pilaantunut > verbi: pilaantua = mennä pilalle, mennä huonoksi
  - 2.Kahvinporot = musta aine, mistä keität kahvia

RAKENTEET

- hankalia lauserakenteita korvataan helpommilla
- monisanaiset määritteet sanotaan yksinkertaisemmin

RAKENTEET

- yhdyssanat jaetaan osiin, jotta ne voisi ymmärtää paremmin
- käytetään sanojen perusmuotoja, jotta ne löytyvät helpommin sanakirjasta

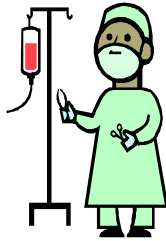

TEKSTIKOKONAIUUUS

- yhdessä lauseessa tulee olla vain
  - yksi ajatus
  - joka on yksiselitteinen
- tekstissä sidossanat liittävät asiat kokonaisuuksiksi

HAVAINNOLLISTAMINEN TYYLI JA MÄÄRÄ

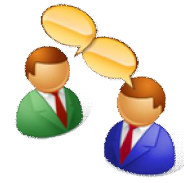

- Yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa

- kuvia ja kaavioita käytetään tehostekeinoina

HAVAINNOLLISTAMINEN TYYLI JA MÄÄRÄ

- aikuisille aikuisten kieltä
- asian tärkeys suhteutetaan asian määrään

KIRJAINTEN KOOLLA värillä ja tyypillä ON VÄLIÄ

- Kirjainten **koko** ja **muoto** vaikuttavat luettavuuteen
  - selkeän fontin valinta helpottaa tekstin ymmärtämistä
  - vertaa seuraavia lauseita
    - **riski** = vaara, että TAPAHTUU **vahinko**, tapaturma, **onnettomuus**
    - **riski** = vaara, että tapahtuu vahinko, tapaturma, onnettomuus

KIRJAINTEN KOON MERKITYS

- **auttaa** hahmottamaan tekstiä
- **nopeuttaa** tekstin lukua
- **helpottaa** asioiden mieleen painamista

OHJEITA KUVIEN KÄYTTÖÖN

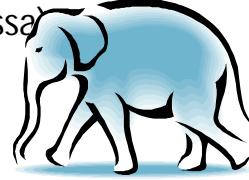

- valitse laadultaan korkeatasoisia kuvia ja tarkista, että painojälki on hyvä
- valitse kuva, joka on yhteneväinen tekstin kanssa
- vältä erikoisia kuvakulmia.

OHJEITA KUVIEN KÄYTTÖÖN

- rajaa pois turhat tai harhaanjohtavat yksityiskohdat
- tarkkaile kuvien suhdetta toisiinsa (esimerkiksi tiikeri ja norsu vierekkäisissä kuvissa)

- jos kuva on voimakkaasti suurennettuna, mainitse asiasta kuvatekstissä.

MUUTA HUOMIOITAVAA

- Ohjeita ammattiopettajille
  - Hyödynnä opiskelijan omaa äidinkieltä
    - Käytä tärkeitä tukisanoja
  - Tutustu etukäteen opiskelijoiden kulttuurin erityispiirteisiin
  - Käytä edistyneemmän opiskelijan taitoja hyödyksi
    - Opettajan ja heikomman kielitaidon omaavan opiskelijan välillä ("avustaja")
    - Motivoi myös edistyneempää opiskelijaa yhä parempaan oppimiseen

OHJEITA OHJAAJALLE

- Ohjeita työssäoppisen ohjaajille
  - Ota haasteena heikomman kielitaidon omaava opiskelija, opit myös häneltä itse
  - Älä odota häneltä täydellistä kielitaitoa
  - Jos on ammattitaitoa, niin vähempikin kielitaito riittää
  - Käytä reippaasti myös omaa kielitaitoasi

YHTEISTÄ KAIKILLE

- KUKAAN EI OLE IHMEIDEN TEKIJÄ

– OLE REALISTI → KAIKKIEN KOHDALLA

– TAUSTAT VAIKUTTAVAT PALJON
KYKYYN JA HALUUN OMAKSUA UUSIA ASIOITA

–PYYDÄ APUA AJOISSA

–MYÖS ITSELLESI

SANOISTA...

Suuret sanat ja pienet sanat

- ❖ Älä koskaan pelkää pitkiä, suuria sanoja.
- ❖ Suuret sanat merkitsevät pieniä asioita.
- ❖ Kaikki suuret asiat sanotaan pienillä sanoilla, sellaisilla kuin ilo ja itku, sota ja rauha. Tai maa, metsä, päivä, onni, koti, syli.
- ❖ Opi käyttämään pieniä sanoja suurista asioista. Se on vaikeaa. Mutta pienillä sanoilla sanot, mitä todella tarkoitat.
- ❖ Kun et tiedä, mitä tarkoitat, käytä silloin pitkiä, suuria sanoja - ja usein hämäys onnistuu.

Runo: Arthur Kudner
Käännös: Ari Sainio

LISÄÄ TIETOA

- <http://www.amiedu.net/jokeri/suomenkieli/materiaali.htm>
- <http://papunet.net>
- <http://www.edu.fi>
- <http://www.mopedkoulu.fi/materiaali/>
- <http://www.peda.net/veräjä/tieka/linkit/mamu>
- <http://www.mol.fi>
- <http://www.hrakk.fi>